

FORSVARSMINISTERIET

23. maj 2016

NOTAT 49: PRISER PÅ F-35 OPDATERINGER

Spørgsmål

Dette notat besvarer følgende spørgsmål:

"Jf. Notat 17 bedes ministeren kommentere på, at Joint Strike Fighter er estimeret til at være den dyreste kandidat i opdateringer. Ministeren bedes redegøre for, om prisen på 6,5 mia. i opdatering i flyenes levetid indgår som en bindende pris i kontrakten, eller om der er risiko for prisstigning."

Grundlag

Notatet beror på svar på Forsvarsministeriets "Request for Binding Information" (RBI 2014) samt opfølgende informationsindhentning ved Joint Strike Fighter Programme Office. Derudover beror notatet på den nuværende F-35 partnerskabsaftale ("Production, Sustainment, and Follow-On Development" eller PSFD MOU), som Danmark tilsluttede sig i 2007. Partnerskabsaftalen er indgået mellem USA, Storbritannien, Italien, Australien, Holland, Tyrkiet, Canada, Norge og Danmark. Herudover er der som referencegrundlag anvendt historiske F-16 data om opdateringsaktiviteter.

Sagsfremstilling

Forsvarsministeriet har på baggrund af leverandørens oplysninger beregnet omkostninger til opdateringer af 28 fly i evalueringsperioden på 30 år. Analysen af omkostninger til opdateringer baserer sig på oplysninger fra RBI kandidatsvar, idet der i RBI grundlaget er spurgt specifikt til omkostninger for opdateringer over flyenes levetid. Opdateringerne omfatter blandt andet udvikling, produktion og installation af hardware og software i fly og simulatorer. Leverandøren af F-35 har oplyst, at de estimerede priser for opdateringer er baseret på erfaringer fra andre kampfly, herunder F-16 og F-18.

Ingen af kandidaterne har i RBI svaret om opdateringer inkluderet omkostninger til strukturforbedringer eller -reparationer. Det skyldes som udgangspunkt, at man ikke finder det nødvendigt, da flyene er designet til levetiden på 6.000 eller 8.000 flyvetimer. Behovet for strukturopdateringer hænger dog i stort omfang sammen med hvordan flyene anvendes, og hvilket stressbelastning flyene udsættes for. Nyt Kampfly Program har derfor estimeret med strukturopdateringer, som ligger udover leverandørens oplysninger, da de danske historiske erfaringer med drift af kampfly viser, at der vil være behov for strukturopdateringer eller strukturreparationer i løbet af en levetid på 30 år eller mere. Dette vil også gøre sig gældende for de nye kampfly, selv om strukturopdateringer ikke fremgår af kandidaternes RBI svar. Det anvendte estimat for strukturopdateringer i beregningen af levetidsomkostninger er baseret på historiske danske F-16 data.

F-35 PSFD MOU'en definerer rammerne for processen for opdateringerne, hvor Danmark har medindflydelse på indhold og tidsrammen for implementeringen. Hver opdatering over levetiden aftales mellem landene i partnerskabet, hvorefter F-35 programmet indgår kontrakten

på landenes vegne. Danmarks andel af udviklingsomkostningerne udgør ca. 1 pct. Det er på nuværende tidspunkt aftalt, at Danmarks andel af udviklingsomkostningerne til opdateringer maksimalt kan udgøre 200 mio. US dollars frem til år 2052, såfremt Danmark følger F-35 programmets udviklingsforløb. Danmark bestemmer dog ultimativt selv i, hvilket omfang man ønsker at deltage i F-35 opdateringerne. Hertil skal lægges hardware, installationsomkostninger til det enkelte fly og simulator.

De 6,5 mia. kr. til opdatering i flyenes levetid indgår ikke i anskaffelseskontrakten, men er det estimat, der indgår i evalueringen af de samlede levetidsomkostninger for Joint Strike Fighter. Af dette beløb er estimeret 0,5 mia.kr. til F-35 strukturopdateringer.